

LIETUVOS PAŽANGOS STRATEGIJA „LIETUVA 2030“

Lietuva 2030 – tai mūsų visų susitarimas

Pasaulis šiandien prabyla į mus kupina naujų iššūkių kalba. Ir Lietuva privalo atsiliepti, juolab kad esame jau girdimi Europos Sąjungoje ir NATO.

Kartu kurdami nepriklausomą Lietuvą pasiekėme išties puikių rezultatų, tačiau turime aiškiai žinoti tolimesnį valstybės raidos kelią – tai svarbu tiek tolesniam mūsų modernėjimui ir atvirumui, tiek savosios tapatybės įtvirtinimui ir išsaugojimui.

Mes jau įrodėme, kad galime ir turime kurti kartu. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ parengta ir grindžiama žmonių siūlymais ir mintimis. Daugiau kaip tūkstantis Jūsų idėjų virto dvidešimtmetį apimančiu šalies raidos dokumentu.

Šiuo strateginiu dokumentu siekiame pabudinti ir suvienyti idėjas, kurių įgyvendinimas garantuotų visuomenės gerovę, piliečio orumą ir valstybės saugumą. Todėl klausimas, kaip gyvens Lietuva ateinančius dvidešimt metų, nėra nei retorinis, nei fantastinis, nei populistinis.

Kalbėdami apie dvidešimties metų perspektyvą ir ieškodami susitarimo bendram tikslui pasiekti, pirmiausia turime aptarti mus vienijančius idealus ir vertybes. Būtent tai lems, kokioje aplinkoje gyvensime ir kaip tobulėsime. Šio susitarimo pagrindu grįšime valstybės santykius su piliečiais, konstruosime ugdymo ir švietimo sistemas, kursime verslo plėtros nuostatas.

„Mes galime – susitelkime“ yra galingiau nei vienišas „Aš galiu“. **Tikime, kad Strategija „Lietuva 2030“ taps visuomenės susitarimu, jos sąmoninga valios ir apsisprendimo išraiška, kviečiančia įtvirtinti vertybes ir kartu kurti modernią, veržlią, atvirą pasauliui, savo nacionalinį tapatumą puoselėjančią stiprią valstybę.** Tad susitarkime, kad „Lietuva 2030“ – mūsų sėkmės kelias, ir eikime juo drauge.

VALSTYBĖS PAŽANGOS TARYBA

TURINYS

IŽANGA.....	4
STRATEGIJOS RENGIMAS IR ĮGYVENDINIMAS.....	5
STRATEGIJOS POREIKIS IR PASKIRTIS	6
STRATEGIJOS VIZIJA	8
SUMANI VISUOMENĖ	10
SUMANI EKONOMIKA	14
SUMANUS VALDYMAS.....	17
1 PRIEDAS. ESAMOS SITUACIJOS APŽVALGOS SANTRAUKA.....	20
2 PRIEDAS. STRATEGIJOS PAŽANGOS RODIKLIAI.....	28
3 PRIEDAS. STRATEGIJOS RENGIMO PROCESAS	32
4 PRIEDAS. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS.....	33

IŽANGA

Kodėl svarbi ši strategija?

Mums būtina greičiau reaguoti į dinamišką pasaulio aplinką, išnaudoti naujas galimybes, keistis ir prisitaikyti prie pokyčių. Todėl visuomenės gyvenimas, ekonomika ir valdymas turi būti pagrįsti naujais principais, leidžiančiais mums drąsiai sutikti naujus iššūkius.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – Strategija) – tai valstybės raidos vizija, numatanti prioritetus ir jų įgyvendinimo kryptis iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, su kuriuo turi būti suderinti kiti valstybės planai, programos ar iniciatyvos ir prisidėti prie vizijos įgyvendinimo.

Strategijos tikslas – nustatyti šalies raidos kryptis, kurios būtų vienodai suprantamos ir priimtinos Lietuvos žmonėms, jų bendruomenėms, nevyriausybinėms ir verslo organizacijoms, valdžios institucijoms. Strategija nekelia tikslų ir uždavinių atskiriems šalies ūkio sektoriams, tačiau pabrėžia visuomenėje vyraujančių vertybių esminių pokyčių poreikį. Šių pokyčių dalyvis gali būti kiekvienas Lietuvos gyventojas, savo sprendimus grįsdamas pažangos vertybinėmis nuostatomis ir atitinkamai kurdamas savo gyvenimą.

Todėl Strategija yra sutarimo dėl valstybės vizijos, jos prioritetų ir jų įgyvendinimo krypčių, siekiamos pažangos išraiška.

Strategija remiasi Lietuvos valstybės ir visuomenės materialiuoju ir nematerialiuoju potencialu: turtinga istorine atmintimi ir kultūros paveldu; aukštu kvalifikaciniu potencialu; aukšta darbo kultūra; įvairių tarptautinių organizacijų naryste ir patikimo partnerio statusu; gera informacinių technologijų ir skaitmenine infrastruktūra. Kartu įvertintos ir problemos: tapatybės krizė, atgyvenusių stereotipų galia, emigracija, visuomenės uždarumas, tolerancijos ir pasitikėjimo trūkumas, silpnas tikėjimas šalies sėkme. Šioms problemoms spręsti skiriamos esminės iniciatyvos.

Šiai strategijai įgyvendinti reikia piliečių pritarimo, ryžto keistis, tarpusavio pasitikėjimo ir iniciatyvos. Jeigu visuomenė bus tik pasyvi stebėtoja, iki galo negalėsime įgyvendinti Strategijos iniciatyvų, nepavyks sumažinti socialinės atskirties, visuomenės uždarumo, sustiprinti bendruomenių solidarumo, pasiekti poslinkių kitose srityse. Turime įveikti inerciją ir kontrastus, aiškiai apibrėžti tikslus ir jų nuosekliai siekti. Piliečiai turi žinoti, kad jų teisės bus tinkamai apgintos, sumažinta socialinė įtampa ir sukurta saugi aplinka, kurioje kiekvienas galės užsiimti mėgstama veikla, gauti deramą atlygį, užtikrinti savo ir savo artimųjų gerovę, o kartu prisidėti prie valstybės sėkmės.

STRATEGIJOS RENGIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

Kaip buvo rengiama ši strategija?

Pagrindines problemas, lūkesčius, siekius ir sprendimus, galinčius užtikrinti šalies pažangą ir visuomenės gerovę per 20 metų, analizavo nevyriausybinių organizacijų, akademinio pasaulio, verslo organizacijų ir valdžios institucijų atstovai, taip pat nepriklausomi konsultantai ir ekspertai, dirbdami trijose darbo grupėse.

Į Strategijos rengimą plačiai įsitraukė įvairios visuomenės ir interesų grupės. Jos aktyviai dalyvavo diskusijose, teikė pastabas ir pasiūlymus. Siekiant kuo plačiau įtraukti visuomenę į Strategijos rengimą, skirtinguose regionuose vyko vieši aptarimai ir Strategijos pristatymai, veikė idėjų generavimo centrai, inicijuota Nacionalinė idėjų diena ir atviras forumas „Lietuva 2030“, rengiamos radijo laidos.

1 000 idėjų Lietuvai!

www.lietuva2030.lt

Žinomi verslo, kultūros, meno, mokslo ir visuomenės veikėjai kartu su Vyriausybės ir Prezidentūros atstovais, susibūrę į Valstybės pažangos tarybą, apjungė trijų darbo grupių, socialinių partnerių ir visuomenės aptartas idėjas į šį dokumentą – **Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“**.

Kaip įgyvendinsime šią strategiją?

Strategija yra pagrindinis ir svarbiausias ilgos trukmės strateginis dokumentas. Strategijai įgyvendinti bus parengta Nacionalinė pažangos programa, kurioje bus suplanuotas nacionalinių viešųjų išteklių ir Europos Sąjungos finansinės paramos panaudojimas ilgalaikiams valstybės prioritetams pasiekti. Kiti planai ir programos bus suderinti su Strategijos nuostatomis ir nukreipti jos vizijai įgyvendinti. Strategijoje apibrėžtos pažangos vertybinės nuostatos turės atsispindėti visose viešosios politikos srityse, nustatant strateginius tikslus ar priimant kitus svarbius valdymo sprendimus.

Nelaukiant, kol bus parengta Nacionalinės pažangos programa ir persvarstyti visi planai ir programos, konkrečius šalies vizijos įgyvendinimo darbus būtina pradėti jau šiandien. Todėl pirmiausia Vyriausybės kasmetiniai prioritetai bus skirti Strategijos iniciatyvoms įgyvendinti

Strategija bus įgyvendinama bendradarbiaujant centrinei, regioninei, vietos valdžiai ir visuomenei. Koordinavimas Vyriausybės lygiu bus derinamas su regionų ir vietos valdžios struktūrų funkcijomis ir atsakomybe. Visos institucijos, nepaisant valdymo lygmens, prisidės prie Strategijos įgyvendinimo. Bus sudaromos galimybės

bendruomenėms, nevyriausybinėms ir verslo organizacijoms tiesiogiai dalyvauti ją įgyvendinant, kuo plačiau įtraukti jas į sumanios visuomenės ir sumanios ekonomikos projektus.

Šios strategijos vizijos ir prioritetų pasiekimo išraiška – jos įgyvendinimo pažangos rodikliai, kurie tiesiogiai nurodo pagrindinius siekiamus rezultatus iki 2030 metų (pažangos rodikliai pateikiami 2 priede). Atsižvelgiant į tai, kad šis laikotarpis yra pakankamai ilgas, numatytos tarpinės rodiklių reikšmės – siejami rezultatai iki 2020 metų. Kadangi visi strateginio planavimo dokumentai turės būti skirti ilgalaikiams tikslams pasiekti, Strategijos įgyvendinimas bus stebimas ne tik tiesiogiai pagal rodiklių reikšmes, bet ir vertinant vidutinės bei trumpos trukmės strateginio planavimo dokumentų rezultatus ir jų įtaką sėkmingam Strategijos įgyvendinimui.

Ministro Pirmininko tarnyba yra atsakinga už Strategijos įgyvendinimo koordinavimą ir stebėseną. Informacija apie Strategijos įgyvendinimo pažangą bus teikiama Valstybės pažangos tarybai, kuri atliks Strategijos įgyvendinimo priežiūros funkciją. Visuomenei bus nuolat atsiskaitoma už šios strategijos įgyvendinimą ir pažangą siekiant planuotų rezultatų. Informacija apie pažangą įgyvendinant šią strategiją, kaip sudėtinė Vyriausybės veiklos ataskaitos, teikiamos Seimui, dalis, kasmet bus teikiama viešai svarstyti.

STRATEGIJOS POREIKIS IR PASKIRTIS

Kam reikalinga ši strategija?

XXI amžius – labai greitos technologijų, ekonomikos ir vertybių kaitos amžius. Būtų sudėtinga spėti, kokios technologijos vyraus po 20 metų, kokią įtaką jos darys mūsų gyvenimui, ekonomikai, globaliems procesams, kokie verslai klestės ir kokie gebėjimai garantuos mums asmeninę sėkmę. Akivaizdu tik viena – sėkmingai vystysis tos šalys, kurios bus pasirengusios kaitai, nebijos naujovių, drąsiai priims konkurencijos iššūkius. Tam reikia gebėti pažinti pasaulį ir jo įvairovę, taip pat visuotinai valdyti šiuolaikinius pažinimo instrumentus – mokėti užsienio kalbas ir pasitelkti informacines technologijas. Tik tokios kaitai ir naujovėms atviros šalys pritrauks ir finansus, ir žmones.

Sparčios kaitos kryptys negali būti tiksliai prognozuojamos, todėl aiškiai numatyti ir greitai sukurti atitinkamas atsako ar prisitaikymo priemones labai sudėtinga. Kadangi Lietuva negali išvengti tiesioginės pokyčių įtakos, būtina nauja ilgalaikė strategija, kuri stiprintų pamatinius visuomenės gebėjimus, užtikrinančius darnią valstybės raidą, padedančius reaguoti į pasaulinius pokyčius ir pasaulinės konkurencijos spaudimą, kurti aukštą visuomenės gyvenimo kokybę.

Lietuvos galimybės vertinamos realiai: netapsime konkurentais didžiosioms pramoninėms valstybėms, neturime gamtinių išteklių, galinčių atnešti didelį pelną, tebeieškoma būdų sukurti energetinę nepriklausomybę. Pagrindinę įtaką sėkmingai šalies raidai turės Lietuvos piliečių kultūros, mąstymo, elgsenos pokyčiai ir visuomenėje vyraujančios vertybės, kurie būtini norint, kad šalis būtų pasiruošusi kaitai, nebijotų naujovių, o jas kurtų ir diegtų, drąsiai priimtų globalios konkurencijos iššūkius. **Todėl šia strategija siekiama paskatinti esminius pokyčius visuomenėje ir sudaryti visas sąlygas kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei formuotis.** Tokių asmenybių dominavimas skatins pažangos procesus ir lems teigiamus pokyčius visose visuomenės gyvenimo srityse.

*Lietuvos sėkmę lems
kūrybingi, atsakingi ir
atviri žmonės*

Lietuvos integracija į Vakarų struktūras buvo labai sparti ir sėkminga. Esame Skandinavijos valstybių kaimynai, todėl papildomos pastangos orientuotis į Skandinaviją gali tapti reikšmingu postūmiu siekiant šalies pažangos. Skandinavijos valstybės seniai tapo išmintingu gerovės valstybės kūrimo pavyzdžiu, todėl tikslinga perimti jų gyvenimo patirtį. Sąmoningai **turime siekti tapti integralia, sėkminga, politiškai ir ekonomiškai konsoliduota Šiaurės – Baltijos valstybių regiono, į kuri įeitų penkios Šiaurės ir trys Baltijos valstybės, dalimi.**

Integracijos į Šiaurės – Baltijos regioną koncepcija neignoruoja šalių skirtumų ir nekalba apie kultūrinę ar istorinę priklausomybę Šiaurės regionui. Pripažįstamos skirtingos tapatybės ir tradicijos, tačiau pabrėžiama vertybinė konvergencija, kurios pagrindas – šiuolaikinės vertybės, neatsiejamos nuo sėkmingo gerovės valstybės funkcionavimo.

Orientacijos į šį regioną sėkmė labai priklausys nuo trijų Baltijos valstybių solidarumo ir pasitikėjimo sustiprinimo, remiantis sveika konkurencija ir partneryste, viena kitos pozicijų palaikymu tarpvyriausybinuose ir tarptautiniuose formatuose. Reikalingas bendras darbas sprendžiant bendras problemas ekologijos, darnios plėtros, energetikos, transporto, ekonomikos plėtros srityse. Toliau tęsim ir stiprinsim ekonominį bendradarbiavimą su Skandinavijos šalimis, stengsimės, kad mūsų regionas būtų patrauklus kaip ypač dinamiškas, naujovėms ir konkurencijai atviras Šiaurės – Baltijos valstybių regionas.

Kodėl turime keistis?

Mūsų šalis pasižymi turtinga istorine patirtimi, savitu kultūros paveldu, tvirtomis ir įvairiomis tradicijomis. Galime didžiuotis aukšta darbo kultūra, parengiame daug išsilavinusių, kūrybiškų, imlių naujovėms profesionalų, turime labai gerą informacinių technologijų skaitmeninę infrastruktūrą. Mokame susitelkti bendram tikslui – buvome vieningi atkurdami valstybingumą, siekdami narystės NATO ir Europos Sąjungoje. Turime į ką lygiuotis – mus į priekį nuolat pastūmėja kaimynų skandinavų gerovės valstybių pavyzdžiai.

Tačiau didžiausia mūsų bėda – tai nepakankamas tikėjimas savimi, vienas kitu, savo šalimi ir sėkminga ateitimi. Deja, kol kas mus vienijantis jausmas veikti kartu yra nepakankamai stiprus. Dažnai viliamės, kad kažkas mumis pasirūpins, ras kiekvienam mėgstamą darbą, sutvarkys mūsų aplinką. To padarinys – atsakomybės už savo gyvenimą, šeimą, bendruomenę ir visą šalį stoka, pasyvumas ir baimė veikti, trukdantys išnaudoti atsiveriančias galimybes. Ateityje tai gali tapti rimčiausia kliūtimi siekiant kurti šalį, kuri būtų pasiruošusi globalių procesų diktuojamai sparčiai kaitai, nebijotų naujovių, drąsiai priimtų globalios konkurencijos iššūkius.

*Didžiausia stiprybė – tai
pasitikėjimas ir
susitelkimas*

Šiandien mums reikia į ilgalaikę ateitį nukreiptos aiškios savo sėkmės trajektorijos ir nepamiršti pasiektų pergalių. Lietuvai reikia maistančių piliečių, kurie nebijo klysti ir pripažinti klaidas, kūrybingų asmenybių. Turime imtis mus visus vienijančios lyderystės ir tikėti, kad galime sukurti Lietuvos sėkmę. Toks tikėjimas yra svarbiausia visapusiškos pažangos paskata. Sunku užtikrinti Tėvynės sėkmę, jeigu galvoji tik apie asmeninę laimę, – būtinas visuotinis susitelkimas.

STRATEGIJOS VIZIJA

Šia strategija siekiame pažadinti visuomenės ir kiekvieno jos nario kūrybiškumą, susitelkti prie idėjų, kurios padėtų **Lietuvai tapti modernia, veržlia, atvira pasauliui, puoselėjančia savo nacionalinį tapatumą šalimi.**

LIETUVA – SUMANI ŠALIS, KURIOJE GERA GYVENTI IR DIRBTI

Tai šalis, kurioje išlaisvintas žmonių kūrybiškumas atveria plačias saviraiškos galimybes ir kurios gerovę kuria **atsakingi, kūrybingi ir atviri žmonės**. Kurdami savo šalį, branginsime istorinę atmintį, mokysimės iš geriausios kitų šalių patirties, sieksime kultūrinio, socialinio ir ekonominio bendrumo su Šiaurės – Baltijos regiono valstybėmis.

Įgyvendindami Strategijos viziją, vadovausimės pažangai svarbiomis vertybinėmis nuostatomis. Tai:

- **Atvirumas** kitokiam požiūriui, pozityvioms iniciatyvoms, dialogui, bendradarbiavimui, naujovėms
- **Kūrybingumas** generuojant vertingas idėjas ir jas įgyvendinant, iššūkius vertinant kaip naujas galimybes savo sėkmei kurti

- **Atsakomybė** už savo veiksmus, moralumas, aktyvus rūpinimasis ne tik savimi, bet ir savo aplinka, bendruomene, savo šalimi

Strategijos paskirtis – kurti tokią aplinką, kuri sudarytų sąlygas skleisti pažangos vertybinės nuostatomis. Išskiriamos trys esminės pažangos sritys – **visuomenė, ekonomika ir valdymas**. Šių sričių pokyčiai įtvirtins pažangos vertybines nuostatas. Pažangos vertybės taps sąmoningu žmogaus siekiu kiekvienoje iš pažangos sričių, o viešojoje politikoje – svarbiausiais vertinimo kriterijais priimant strateginius sprendimus.

Turi įvykti esminiai pokyčiai šiose pagrindinėse srityse:

Sumani visuomenė – tai kiekvieno piliečio idėjų išskėlimui ir įgyvendinimui [**kūrybingumas**], naujovėms ir iššūkiams atvira visuomenė [**atvirumas**]; solidari, savivaldi ir politiškai brandi [**atsakomybė**].

Sumani ekonomika – tai lanksti ir gebanti konkuruoti pasaulyje [**atvirumas**], didelę pridėtinę vertę kurianti ekonomika, grindžiama žiniomis, verslumu [**kūrybingumas**] ir socialiniu atsakingumu [**atsakomybė**].

Sumanus valdymas – tai atviras bei skatinantis dalyvauti [**atvirumas**], rezultatyvus, visuomenės poreikius atliepiantis ir geros kokybės paslaugas užtikrinantis valdymas [**atsakomybė**], kompetentinga ir priimanti kryptingus strateginius sprendimus valdžia [**kūrybingumas**].

Svarbu užtikrinti darnią pažangos sričių sąveiką. Tik kūrybingumą ugdančioje erdvėje užaugęs ir gyvenantis atsakingas ir iniciatyvus žmogus gebės kurti ir būti **sumanios visuomenės** dalis. Naudodamasi šios visuomenės kūrybinėmis galiomis, **sumani ekonomika**, grindžiama žiniomis, verslumu ir atsakomybe, kurs aukštą pridėtinę vertę ir materialinį pagrindą visuomenės gerovei. Kokybinę visuomenės ir ekonomikos kaitą palengvins įgalinantis ir efektyvus, naudingas bei geros kokybės paslaugas užtikrinantis **sumanus valdymas**.

Igyvendinus viziją, 2030 metais **Lietuva bus tarp 10 pažangiausių ES valstybių narių pagal:**

- gyvenimo kokybės indeksą (dabar 23 vieta ES)
- laimės indeksą (dabar 20 vieta ES)
- demokratijos indeksą (dabar 21 vieta ES)
- pasaulio konkurencingumo indeksą (dabar 19 vieta ES)
- globalizacijos indeksą (dabar 25 vieta ES)
- suminių inovatyvumo indeksą (dabar 25 vieta ES)

Toliau numatomos Strategijos poveikio kryptys (kritiniai pažangos veiksniai), kurios nurodo, kokios būsenos siekiame. Taip pat pateikiamos ir esminės iniciatyvos, kurias įgyvendinant jau šiandien galima keisti aplinką. Visuomenės, ekonomikos ir valdymo srityse išskiriamos kryptys ir iniciatyvos turi sudaryti sąlygas reikiamai aplinkai formuoti ir pažangos vertybinėms nuostatoms įtvirtinti.

SUMANI VISUOMENĖ

Šalies pažangai svarbių vertybių įtvirtinimas vyksta neatsiejamai nuo visuomenės brandos ir sąmoningumo augimo. Tik brandi visuomenė yra pasitikinti savimi ir savo šalies ateitimi visuomenė. Tai visuomenė, kurios nariai nebijo pokyčių, yra atviri naujoms idėjoms ir globaliai konkurencijai. Reikia tokių pokyčių, kurie užtikrintų kiekvieno asmens individualių gebėjimų ugdymą, jų pritaikymą ir pripažinimą. Kryptingai turi keistis ir pagrindinės visuomenės institucijos bei visuomenės gyvenimo sritys, jose turi būti vertinamas ir nuo mažens ugdomas kūrybingumas ir lyderystė. Ateities Lietuvos piliečiai, keičiantis pasauliui, tik tada jausis saugiai ir laisvai, jei nebijos naujovių, nebijos klysti ir gebės mokytis iš klaidų.

Trys milijonai kūrėjų!

Visuomenė turi tapti labiau organizuota, turime išmokti geranoriškumo ir ieškoti susitarimo, kas vestų bendruomeniškumo ir pasitikėjimo kultūros link. Tik tuomet galėsime priimti atsakomybę ne tik už save, bet ir už visuomenėje vykstančius pokyčius ir jaustis atsakingais valstybės šeiminkais. Turime jausti atsakomybę už ekologinę darną ir tvarų išteklių panaudojimą. Suprasdami, kad valdžia negali ir neturi spręsti visų problemų, turime suteikti daugiau galių ir atsakomybės

kiekvienam iš mūsų dalyvauti priimant ir įgyvendinant daugelį svarbių sprendimų. Mums reikalinga veikli, o ne išlaikytinių visuomenė.

Svarbu iš naujo persvarstyti, kas mes esame kaip tauta ir kas mus vienija šiuolaikiniame pasaulyje. Reikia semtis stiprybės iš savo istorijos ir kartu būti šiuolaikiška, atvira dabarčiai visuomene. Globalizacijos amžiuje į išvykusius Lietuvos gyventojus neturime žiūrėti kaip į prarastą tautos dalį, o į atvykusius imigrantus – kaip į svetimus. Galime ir turime pasitelkti pasaulio lietuvius Lietuvos ekonominei ir socialinei gerovei kurti, kultūrai puoselėti. Svarbu suvokti, kad esame viena tauta. Visuomenė turi būti solidari ne tik su išvykusiaisiais ar atvykusiaisiais, bet ir tarpusavyje, puoselėjant bendrumo jausmą su skirtingomis visuomenės grupėmis, skirtingomis kartomis.

Visuomenė turi pripažinti socialinę atskirtį patiriančių asmenų teises išsaugoti orumą ir būti visaverčiais visuomenės nariais, aktyviai dalyvauti socialinės įtraukties politikoje ir veikloje, padėti kovoti su stereotipais ir stigmatizacija, išsaugoti ir stiprinti gyvenimo kokybę, socialinę gerovę, ypač vaikų gerovę, ir lygias galimybes visiems.

Kaip kursime sumanią visuomenę?

Siekdami įgyvendinti tokią „sumanos visuomenės“ viziją, privalome sutelkti pastangas ir įgyvendinti pokyčius svarbiausiomis visuomenės ugdymo kryptimis:

Visuomenė yra savarankiška, savimi pasitikinti, blaivi, veikli ir iniciatyvi (veikli visuomenė)

Visuomenei sudarytos sąlygos pačiai kurti savo ateitį ir keisti aplinką, pradedant savo kiemu ir, baigiant valstybe. Piliečiai yra iniciatyvūs, verslūs, pasitikintys vieni kitais, ieškantys kūrybiškų sprendimų ir nebijantys rizikuoti. Vaizduotė ir kūrybiškumas ugdomi nuo pat mažens ir vertinami kaip svarbūs šalies ištekliai. Visuomenėje propaguojama blaivi gyvensena. Skatinama ir ugdoma lyderystė, mokėjimas dirbti komandoje, stiprinamas visuomenės organizuotumas. Bendruomenėms ir nevyriausybinėms organizacijoms suteiktos galios remiantis subsidiarumo principu pačioms spręsti daugumą su jomis susijusių klausimų. Visuomenė jaučiasi valstybės šeimininkė, piliečiai tiki savo pilietine galia ir ja naudojasi.

Visuomenė yra susitelkusi, save gerbianti, jaučianti atsakomybę už bendrą likimą, jos narių tarpusavio bendrystė paremta Globalios Lietuvos idėja (solidari visuomenė)

Lietuvos tauta yra „gyvų tradicijų“ visuomenė: besisemianti stiprybės iš praeities ir kartu šiuolaikiška, atvira dabarčiai, pasirengusi dalyvauti nuolat intensyvėjančiame skirtingų kultūrų dialoge. Jos tarpusavio bendrystė paremta Globalios Lietuvos idėja – supratimu, jog lietuvių tauta yra integrali ir globali, neskirstoma į lietuvius, gyvenančius Lietuvoje, ir lietuvius gyvenančius užsienyje. Lietuvos tauta didžiuojasi savo praeitimi, senomis laisvę mylinčios tautos tradicijomis, brangina savo krašto kalbą ir kultūrą. Pasaulio lietuviai aktyviai dalyvauja valstybės gyvenime ir prisideda prie jos ūkio ir kultūros klestėjimo. Lietuvos žiniasklaida atsakingai prisideda prie sėkmingos Lietuvos kūrimo. Visuomenėje puoselėjamas kartų solidarumas, stiprinama darni šeima, kaip svarbiausia visuomenės ląstelė, kurioje subręsta laisvas, kūrybiškas ir atsakingas žmogus. Visuomenėje stiprios skirtingų socialinių grupių (turtinių, etninių ir kt.) solidarumo, tolerancijos, atjautos ir socialinės atsakomybės nuostatos. Globali Lietuva atvira ir užsienio valstybių piliečiams, savanoriškai prisidedantiems prie gerų žinių apie Lietuvą sklaidos ir jos interesų pasaulyje palaikymo.

Visuomenė yra moderni ir dinamiška, pasirengusi ateities iššūkiams ir gebanti veikti nuolat kintančiame pasaulyje (besimokanti visuomenė)

Lietuvos visuomenė yra atvira pasaulio kaitai, jos žmonės – išprusę, besidomintys mokslu ir naujovėmis, lengvai perprantantys ir panaudojantys naujas technologijas, mokantys užsienio kalbų, puoselėjantys mokymosi visą gyvenimą principus. Lietuvos aukštojo mokslo sistema geba lanksčiai reaguoti į pokyčius ir parengti aukščiausio lygio specialistų, reikalingų Lietuvai ir pasauliui. Lietuvoje sukurta pasaulio mastu konkurencinga mokslo ir tyrimų aplinka, todėl šalis nekenčia nuo „protų nutekėjimo“ ir netgi sugeba pritraukti aukšto lygio mokslininkų iš kitų šalių. Lietuva garsėja ekologiška aplinka ir turtinga kultūrine terpe, sukuriančia palankias sąlygas gyventi ir dirbti.

„SUMANI VISUOMENĖ“ – esminės pokyčių iniciatyvos:

Veikli visuomenė

- Bendrojo lavinimo sistemą orientuoti į kūrybiškumo, pilietiškumo ir lyderystės ugdymą. Sukurti ir visose švietimo įstaigose įdiegti kūrybingumui, ieškojimams ir tobulėjimui atvirą kompetencijos vertinimo ir įsivertinimo sistemą, koncentruotą egzaminų sistemą pertvarkant į subalansuotą įvairios mokymosi veiklos rezultatų kaupimo ir pripažinimo sistemą, kuri fiksuoja visą gyvenimą nuolat augančią asmens patirtį ir pripažįsta vis aukštesnį išsilavinimą keičiant vertinimo sistemą. Visose mokyklose sukurti turtingą mokymosi aplinką: gamtos mokslų laboratorijas, menų edukacijos priemones, sveikatingumo erdves ir kt.
- Ugdyti blaivią gyvenseną kaip esminę veiklios visuomenės prielaidą. Telkti visuomenės ir valdžios institucijų pastangas alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimo prevencijai ir kontrolei, didinti visuomenės supratimą apie alkoholizmo problemą ir jos sprendimo būdus.
- Plėsti bendruomenių savivaldą, pradedant nuo mokyklų savivaldos, baigiant administracine reforma, sustiprinančią bendruomenių ir nevyriausybinį organizacijų dalyvavimą viešajame gyvenime. Valstybės ir vietos valdžia turi sąmoningai siekti perduoti visuomenei vis daugiau galių ir atsakomybės savarankiškai veikti įgyvendinant subsidiarumo principą.

- Stiprinti bendruomenes ir nevyriausybinės organizacijas ir remti pilietines iniciatyvas.

Solidari visuomenė

- Sutvirtinti Lietuvos kultūrinę ir politinę tapatybę, formuojant tikslingą istorijos politiką. Stiprinti piliečių istorinę savimonę ir savigarbą remiant tam skirtų filmų gamybą, kitos įvairialypės informacijos (multimedia) produktus, skatinti tapatybės svarstymą viešojoje erdvėje. Dabar dominuojančias pralaimėjimų ir netekčių istorijas pakeisti sėkmės istorijomis, išryškinant pozityvias istorines patirtis. Išanalizuoti nacionalines švietimo programas, atnaujinti viešų tautinių valstybinių renginių repertuarą ir simboliką. Užtikrinti Lietuvos kultūros paveldo išsaugojimą ir sklaidą pasaulyje.
- Kurti gyvybingą viešąją erdvę per pilietiškai atsakingos žiniasklaidos skatinimo sistemą. Visose ugdymo įstaigose įgyvendinti žiniasklaidos raštingumą didinančias programas, ugdyti gebėjimą kritiškai vertinti viešojoje erdvėje pateikiamą informaciją, ją analizuoti ir panaudoti.
- Telkti pasaulyje išsibarsčiusią lietuvių tautą, stiprinti pasaulio lietuvių ryšius su Lietuva. Vykdyti aktyvią užsienio lietuvių įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą programą, įtvirtinančią abipusį partnerystę ir pagarba grįstą bendradarbiavimą ir kuriančią paskatas pasaulio lietuviams išlaikyti ir puoselėti tautinį tapatumą, stiprinti tarpusavio ryšius ir jų ryšius su Lietuva. Nustatyti aiškias viešosios politikos imigracijos srityje kryptis.
- Stiprinti šeimos instituciją, kuriant kompleksinių paslaugų šeimai sistemą. Sudaryti palankias sąlygas derinti šeimos ir darbo išsipareigojimus: padidinti vaikų priežiūros ikimokyklinių įstaigų prieinamumą, išplėtoti popamokinio užimtumo ir bendruomenės centrų veiklą, sudaryti galimybes pasirinkti lankstų darbo grafiką.
- Mažinti socialinę atskirtį, kuriant nacionalines skurdo mažinimo programas.

Besimokanti visuomenė

- Sukurti veiksmingą mokymosi visą gyvenimą sistemą, efektyviai pritaikančią informacinių ryšių technologijų galimybes, užtikrinančią dinamiškai visuomenei būtinų žinių bei įgūdžių įgijimą.
- Sukurti nacionalines visų besimokančių asmenų polinkius ir gabumus atskleidžiančias, talentų atpažinimo ir ugdymo, mokinių, studentų ir dėstytojų mobilumo sistemas. Remti gabių vaikų akademinį, kūrybinį ir sporto neformalųjį ugdymą – sutelkti geriausius šalies mokytojus, mokslo, kultūros ir sporto ekspertus, pritraukti užsienio specialistus. Lietuvos aukštųjų mokyklų studentams sudaryti sąlygas bent vieną semestrą studijuoti kitų šalių aukštosiose mokyklose, ypač skatinti studentų mainus tarp Šiaurės – Baltijos valstybių regiono šalių.
- Sukurti palankią mokslo ir tyrimų aplinką, užtikrinančią Lietuvos patrauklumą aukščiausio lygio mokslininkams ir tyrėjams.
- Sukurti turtingą kultūrinę terpę, investuojant į viešųjų kultūros institucijų plėtrą ir jų integraciją, skatinant visuomenės dalyvavimą kultūros procesuose.
- Ugdyti visuomenės ekologinę savimonę ir atsakingą požiūrį į plėtrą.

SUMANI EKONOMIKA

Ekonomika bus sumani, jei tinkamai pasinaudosime sąmoningos visuomenės kuriamomis galimybėmis. Tam mes turime sukurti verslui palankią aplinką, pirmiausia kryptingai šalinti perteklinius biurokratinius apribojimus verslui. Ypatingai svarbu tai daryti kuo greičiau, nes kai kurie darbai smarkiai vėluoja ar apskritai nėra užbaigti dar nuo reformų pradžios laikų. Eklektiškos, sudėtingos ir neskaidrios teritorijų planavimo, verslo kontrolės ir kitokios reguliavimo taisyklės išlieka esminiu ekonominės plėtros trukdžiu. Reikalinga atsisakyti ydingų verslo netoleruojančių ir klaidų galimybės nepripažįstančių nuostatų. Didelį dėmesį reikia skirti verslumo skatinimui ir remti verslą jo kūrimosi stadijoje. Kiekvienas verslus pilietis turi turėti galimybę pradėti verslą ir jį sėkmingai vystyti, būti mobilūs darbo ir mokslo rinkoje. Tik tuomet didesnė dalis vertės bus sukuriama žiniomis ir kūryba grįstose įmonėse, kuriose didžioji dalis darbuotojų dirbs intelektualių, inovatyvių ir didelės pridėtinės vertės produktų bei paslaugų kūrime.

Siekiant, kad šalies ekonomika būtų konkurencinga, sąlygojanti visų piliečių gerovę ir skatinanti kūrybiškumą, negalime užsidaryti nuo pasaulyje vykstančių procesų, bet privalome kryptingai bendradarbiaudami tarpusavyje į juos integruotis.

*Sėkmė lydi jai
pasirengusius!*

Lietuva būdama sėkminga Šiaurės – Baltijos valstybių regiono dalis, turi pasinaudoti šios situacijos teikiamomis galimybėmis ir būti dinamiška, ambicinga, investuotojams įdomi šalis. Lietuvoje kuriasi vis daugiau stambių globalių kompanijų, kuriasi mokslo ir tyrimų paslaugų centrai. Tokių kompanijų veikimas Lietuvoje ne tik kuria gerai apmokamas darbo vietas ir stabdo protų nutekėjimą bei emigraciją, bet ir atlieka ir labai svarbų kaitos katalizatorių vaidmenį – jos atneša į Lietuvą pasaulio tendencijas, modernias technologijas ir kelia naujus iššūkius vykdomai viešajai politikai – švietimo ir inovacijų politikai, verslo sąlygoms.

Sumani ekonomika sudarytų galimybes maksimaliai pasinaudoti svarbiausiu Lietuvos ištekliumi – kūrybingais, inovatyviais, atsakingais, kompetentingais bei versliais žmonėmis.

Kaip kursime sumanią ekonomiką?

Siekdami tokios „sumanios ekonomikos“ vizijos įgyvendinimo, privalome sutelkti pastangas ir įgyvendinti pokyčius svarbiausiomis ekonomikos vystymo kryptimis:

Sukurta palankiausia verslui aplinka Šiaurės – Baltijos valstybių regione

Visuomenė bei institucijos aiškiai supranta verslo svarbą šaliai bei kiekvienam individui, adekvačiai vertina verslininkų ir verslo įmonių vaidmenį, pripažįsta ir skatina inovatyvias iniciatyvas, nepaisant to, kad jos susijusios su galima rizika. Institucinė aplinka ir infrastruktūra užtikrina inovatyviai ir efektyviai veiklai reikalingus finansinius ir kitokius išteklius, organizacines, technines bei intelektualias paslaugas, skatina verslo plėtrą visuose jo raidos etapuose. Išvystyta diversifikuota, pasirinkimu ir konkurencija grindžiama moderni esminė šalies ekonominė infrastruktūra.

Šalyje dominuoja socialiai atsakingas verslas

Verslo įmonės suvokia bei prisiima atsakomybę ne tik už savo veiklos sėkmę, bet ir už indėlį į bendruomenės, regiono ar šalies vystymą. Socialiai atsakingo verslo plėtrą skatina ir visuomenėje susiformavusi bendruomeniškumo ir atsakomybės už savo veiklą kultūra. Ekonomikos plėtra remiasi darnaus vystymosi principais, todėl ji nesukelia neigiamo poveikio mus supančiai aplinkai.

Šalies ekonomika yra integrali

Ekonomika yra atvira vidaus ir išorės konkurencijai, sugebanti atsakyti į išorės pokyčius ir globalizacijos iššūkius. Ji lygiuojasi į aukščiausius globalios ekonomikos standartus, todėl konkurencinga ne tik regione, bet ir pasaulio mastu. Šalies įmonės ir tyrimo organizacijos plačiai integruotos į globalių vertės kūrimo grandinių aukštą pridėdamąją vertę kuriančias veiklas. Jos geba efektyviai pasinaudoti pasauliniais žinių, idėjų, finansiniais bei kitais ištekliais.

„SUMANI EKONOMIKA“ – esminės pokyčių iniciatyvos:

Verslo aplinka:

- Supaprastinti verslo aplinką ir atsisakyti perteklinio, sudėtingo ir neskaidraus reguliavimo verslumą ir verslo plėtrą labiausiai ribojančiose srityse, kuriose politikų retorika jau seniai prasilenkia su realybe, o visuomenė pasigenda konkrečių pozityvių darbų. Sukurti atvirą, skaidrią ir racionalią institucinę verslo aplinką.
- Formuoti pozityvią viešąją nuomonę apie verslą ir verslumą.
- Užtikrinti reikiamą intelektinių ir finansinių išteklių prieinamumą, jų formų įvairovę.
- Formuoti palankią atvirai konkurencijai verslo reglamentavimo sistemą.
- Aktyviai dalyvauti kuriant laisvą paslaugų rinką Šiaurės – Baltijos valstybių regione.
- Kurti paprastą, skaidrią ir prognozuojamą mokesčių sistemą, kuri skatintų aukštą pridėtinę vertę sukuriančių darbo vietų kūrimą.
- Kurti moderniausias informacines technologijas ir skaitmeninę infrastruktūrą.
- Užtikrinti gyventojų judumo poreikį, sukuriant efektyvią integruoto viešojo susisiekimo sistemą, kokybišką ir modernią infrastruktūrą bei plėtojant darnaus judumo iniciatyvas.

Socialinė verslo atsakomybė:

- Ugdyti verslo socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumą, tai suvokiant kaip šiuolaikinę verslo praktiką.
- Ugdyti gamtai draugišką verslo kultūrą.

Ekonomikos integralumas:

- Skatinti įmonių ir organizacijų integravimąsi į globalias verslo sistemas.
- Mokslo ir tyrimų institucijų finansavimą prioritetiškai orientuoti į rinkai aktualių inovacijų kūrimą.
- Didinti verslo integraciją į tarptautinių vertės kūrimo grandinių aukštą pridėtinę vertę kuriančias dalis.
- Kurti sąlygas verslo, švietimo, mokslo ir kultūros integracijai; sukurti palankias sąlygas kūrybinių ir kultūrinių industrijų plėtrai šalyje.
- Didinti įmonių ir organizacijų gebėjimą naudotis pasaulinių žinių tinklų teikiamomis galimybėmis.
- Dėti visas pastangas pritraukti globalių kompanijų investicijas į Lietuvą.

SUMANUS VALDYMAS

Viešojo sektoriaus požiūris į visuomenės jam keliamus tikslus ir būdai kaip jų yra siekiama yra labai svarbus pažangos veiksnys. Be atviro, kompetentingo, rezultatyvaus ir skatinančio dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus valdymo šalies pažangos greitai nepasieksime.

Pažangą skatinti tik pelnusi mūsų pasitikėjimą valdžia. O tam, kad pasitikėtume, viešasis valdymas turi dar sparčiau keistis ir tapti rezultatyvus bei įgalinantis veikti. Turi būti ne tik užtikrinamas pamatinių saugumo, žmogiškojo orumo poreikių patenkinimas, bet ir teikiamos mums reikalingos bei kokybiškos paslaugos. Valdžios institucijos turi gebėti veikti strategiškai ir kryptingai, pagrindinį dėmesį sutelkiant į svarbiausius prioritetus. Mums visiems turi rūpėti kas yra sukuriama išleidus pinigus, todėl valdymas turi būti orientuotas į rezultatus. Įgaudami pasitikėjimą valdymo procesais ir priimtų sprendimų teisingumu, turime ir patys aktyviai įsitraukti į jų priėmimą bei įgyvendinimą, todėl viešasis valdymas turi būti ne tik skaidrus, bet ir atviras dalyvauti.

*Valdymas telkiantis
lyderystei!*

Pokyčiai viešajame valdyme, nauji santykiai tarp visuomenės ir jai atstovaujančių institucijų turi sąlygoti pagarbų valdžios institucijų požiūrį į piliečius bei supratimą, kad tarnaujama žmogui ir visuomenės gerovei. Tai padės kurti visuomenės pasitikėjimą valstybe bei skatins aktyvų dalyvavimą sprendžiant aktualius visuomeninio gyvenimo klausimus.

Kaip kursime sumanų valdymą?

Siekdami tokio „sumanaus valdymo“ vizijos įgyvendinimo, privalome sutelkti pastangas ir įgyvendinti pokyčius svarbiausiomis valdžios kūrimo kryptimis:

Strategiškai pajėgi valdžia

Valdžios institucijos yra kompetentingos ir orientuotos į rezultatus. Viešajame valdyme yra reikiami gebėjimai formuoti ir įgyvendinti strategijas, nuolat stebimos pasaulinės tendencijos, kūrybiškai pritaikoma geriausia patirtis. Kartu su visuomene ir socialiniais partneriais, įvertinus turimus išteklius, nustatomi aiškūs veiklos prioritetai. Valdžia puoselėja į veiklos rezultatus ir efektyvumą orientuotą valdymo kultūrą, vykdoma veikla grindžiama iš visuomenės kylančiais poreikiais. Pasiiekti

rezultatai yra matuojami, analizuojami, vertinami, veiklos informacija naudojama ne tik atsiskaityti, bet ir nuolat tobulinti vykdomą veiklą. Valdymo kultūra paremta bendradarbiavimo ir konsensuso principais, sutelkiamas ne tik individualus bet ir bendras dėmesys į visuomenės problemų sprendimą.

Atviras ir įgalinantis valdymas

Valdžios institucijos yra atskaitingos visuomenei, turima viešoji informacija pateikiama suprantamai bei aiškiai. Valdžia paslaugų, gyvenamosios aplinkos ir kitais klausimais nuolat informuoja ir konsultuojasi su visuomene ir verslu. Strateginiai sprendimai priimami skaidriai ne tik viešinant ir konsultuojantis, bet ir įtraukiant piliečius bei kitus viešosios politikos dalyvius į sprendimų priėmimo procesus. Įgalinamos veikti ir sudaromos sąlygos lyderystei arčiausiai žmogaus esančioms ir geriausiai situaciją žinančioms bendruomenėms ir nevyriausybinėms organizacijoms. Bendruomenės nariai žino savo teises ir atsakomybę, turi žinių ir gebėjimų realizuoti ir atstovauti savo interesus bei dalyvauti sprendimų priėmimo procese. Viešas paslaugas teikia ne tik valdžios institucijos, bet ir nevyriausybinės organizacijos, bendruomenės ar verslo įmonės atsižvelgiant į keliamus paslaugos tikslus, kokybės reikalavimus. Viešajame valdyme sudaromos galimybės tokiems paslaugų tiekėjams jaustis ir veikti valdžios įgalintais, o viešasis sektorius teikia tik tas paslaugas, kurių negali teikti nevyriausybinės organizacijos, bendruomenės ir verslo įmonės.

Visuomenės poreikius atliepiantis valdymas

Viešąsias paslaugas visuomenei teikiantis viešasis sektorius užtikrina aukštą paslaugų kokybę ir patenkina paslaugų vartotojų poreikius. Teikiamos bendru susitarimu pagrįstos kokybiškos ir visuomenei aktualios viešosios paslaugos. Paslaugų kokybė yra reguliariai vertinama, paslaugų vartotojai plačiai įtraukiami į jų tobulinimo procesus. Viešųjų paslaugų teikimo apimtis atitinka visuomenės lūkesčius. Viešosios paslaugos yra aukštos kokybės ir lengvai prieinamos visiems Lietuvos žmonėms jiems patogiu būdu, reaguojant į technologinių galimybių pokyčius.

„SUMANUS VALDYMAS“ – esminės pokyčių iniciatyvos:

Strategiškai pajėgi valdžia

- Ugdyti lyderystės ir vadovavimo kompetencijas centrinės ir vietinės valdžios institucijose bei bendruomenėse.
- Užtikrinti, kad strateginiai sprendimai būtų priimami bendradarbiaujant ir siekiant plataus sutarimo, bei plačiai konsultuojantis su socialiniais ekonominiais partneriais.

- Įdiegti visus žmogiškųjų išteklių valdymo aspektus apimančią kompetencijų valdymo modelį, kuris leistų sutelkti ir nukreipti reikalingas darbuotojų kompetencijas sėkmingam institucijos tikslų pasiekimui ir veiklos prioritetų įgyvendinimui.
- Pasiiekti, kad valstybės tarnyba būtų ribotos apimties, lanksti, profesionali ir orientuota į rezultatus. Siekti, kad visiems viešojo sektoriaus darbuotojams, tenkinantiems viešąjį interesą, būtų taikomi vienodi veiklos ir valdymo standartai.
- Optimizuoti institucijų veiklos apimtį, peržiūrint vykdomas funkcijas ir atsisakant netikslingos ar perteklinės veiklos.
- Diegti įrodymais pagrįsto valdymo kultūrą, strategiškai valdyti kompetencijas reikalingas veiklos tobulinimui ir stiprinti analitinius gebėjimus. Užtikrinti, kad valdymo sprendimai būtų priimami remiantis įrodymais pagrįsta informacija.
- Viešajame valdyme plačiai įgyvendinti vertės už pinigus iniciatyvą, optimizuojant vykdomas veiklas (pvz., atitinkamų bendrųjų funkcijų centralizavimas, geresnis turto valdymas) ir viešųjų paslaugų teikimą pasirinktomis kryptimis (pvz., daugiau ir kokybiškesnių paslaugų su tais pačiais ištekliais arba mažiau išteklių tam pačiam ar net aukštesniam paslaugų lygiui).

Atviras ir įgalinantis valdymas

- Sudaryti realias galimybes viešąsias paslaugas teikti ne tik valdžios institucijoms, bet ir bendruomenėms, nevyriausybinėms organizacijoms ir privačiam sektoriui.
- Sukurti mechanizmus kaip piliečius ir kitas suinteresuotas grupes įtraukti į visuomenės poreikių nustatymą ir užtikrinti jų dalyvavimą visuose sprendimų priėmimo lygmenyse konstruktyvaus dialogo forma.
- Siekiant skaidrumo ir didesnės atskaitomybės, informaciją apie viešąsias išlaidas skirtinguose valdžios lygmenyse skelbti centralizuotai. Valdžios institucijos informaciją turi skelbti aiškia bei plačiai visuomenei suprantama forma.

Visuomenės poreikius atliepiantis valdymas

- Plačiai įtraukti piliečius į paslaugų teikimo būdo nustatymą ir tobulinimo procesus, nuolat atlikti piliečių pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis vertinimus, pasiekti abipusį susitarimą dėl paslaugų teikimo standartų ir apimčių.
- Savivaldos lygmenyje skatinti susitarimus su vietos bendruomene dėl paslaugų teikimo apimties ir kokybės standartų (angl. *Citizens Charters*).
- Viešąsias paslaugas teikti vadovaujantis subsidiarumo ir vieno langelio principais, užtikrinant, kad jos būtų teikiamos arčiausiai vartotojų esančiose institucijose, jiems priimtinausiu būdu.
- Efektyviam paslaugų teikimui užtikrinti panaudoti naujausias technologijas, viešąsias paslaugas teikti ir elektroninėje erdvėje.
- Didinti viešojo valdymo atskaitomybę ir orientaciją į rezultatus, valdžios institucijų motyvaciją susiejant su teikiamų paslaugų kokybe ir vartotojų pasitenkinimu teikiamomis paslaugomis.

1 PRIEDAS. ESAMOS SITUACIJOS APŽVALGOS SANTRAUKA

Sumani visuomenė

1. Visuomenės gebėjimą prisitaikyti prie vykstančių pokyčių, juos panaudoti gerovei kurti ir konkurenciniams pranašumams išryškinti daugiausia lemia jos atvirumas ir kūrybingumas. Nepakankamą visuomenės atvirumo lygį parodo globalizacijos indeksas, pagal kurį Lietuva užima tik 25 vietą Europos Sąjungoje.¹ Šiuo indeksu vertinama šalies ekonominė, politinė ir socialinė globalizacija. Socialinė mūsų šalies globalizacija vertinama prasčiausiai, palyginti su kitomis Europos Sąjungos šalimis. Vertinant bendrą visuomenės kūrybingumo lygį, atliekami atskiri kūrybingumo vertinimo tyrimai. Maastrichto universiteto atlikto tyrimo duomenimis, Lietuva pagal kūrybiškumo rodiklį užima 17 vietą Europos Sąjungoje, o kūrybingumo klimato palankumas įvertintas dar blogiau – užimame tik 24 vietą. Šie duomenys byloja, kad visuomenėje nėra sudaromos tinkamos sąlygos kūrybingumui ugdyti ir pasireikšti.

2. Vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių visuomenės vystymosi procesus, yra gerai išvystyta ir sėkmingai funkcionuojanti mokymosi visą gyvenimą sistema. Pagal asmenų dalyvavimą mokymosi ir kvalifikacijos tobulinimo procesuose užimame tik 22 vietą ES, kas aiškiai parodo poreikį sistemingai kurti mokymosi visą gyvenimą sistemą. Asmens kūrybingumo ir pilietiškumo ugdymui ypač svarbus individualus asmens gebėjimų ugdymas. Šiuo metu švietimo sistema yra nelanksti, per mažai dėmesio skiriama kritinio mąstymo gebėjimų stiprinimui, nepakankamai mokoma kurti idėjas ir jas įgyvendinti praktikoje. Dažnai mokymo programos nukreiptos į atkartojimą, jos neskatina mąstyti, analizuoti ir kurti. Vis dėlto pažymėtina, kad Lietuvoje 30 – 34 metų amžiaus gyventojų, baigusių aukštąjį ar jam prilygintą mokslą, skaičius yra aukštas ir gerokai lenkia Europos Sąjungos vidurkį. Visa tai atspindi visuomenės teigiamą požiūrį į žinių ir aukštojo mokslo siekimą.

3. Aukštesniųjų gebėjimų ugdymas yra ypač svarbus šalies gerovės kūrimo ir pažangos veiksnys. Aukštesnieji gebėjimai tiesiogiai lemia kūrybingumą ir inovatyvumą, o šie yra pagrindinės sumanios ekonomikos plėtros sąlygos. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos atliekamas tarptautinis penkiolikmečių tyrimas vertina penkiolikmečių mokinių skaitymo gebėjimus, matematinį ir gamtamokslinį raštingumą.² 2009 metais atlikto tyrimo duomenimis, Lietuvos mokinių gebėjimai stipriai atsilieka nuo tirtų šalių vidurkio. Kadangi žemiausią pasiekimų lygmenį pasiekia dauguma moksleivių, Lietuva priskiriama aukšto socialinio teisingumo grupei. Tačiau problemos matomos analizuojant aukščiausią pasiekimų lygmenį pasiekiančių asmenų skaičių. Pagal skaitymo gebėjimų rezultatus aukščiausią lygmenį pasiekia tik 0,1 proc. mokinių (vidurkis – 0,8 proc.), pagal gamtamokslinio raštingumo rezultatus – tik 0,4 proc. (vidurkis – 1,1, proc.), pagal matematinį raštingumą – 1,3 proc. (vidurkis – 3,1 proc.). Tokia situacija rodo, kad per mažai dėmesio skiriama individualiam mokymui, kuris ne tik leistų įgyti bazines žinias, bet ir sudarytų geresnes sąlygas siekti aukštesniųjų gebėjimų.

¹ Axel Dreher, „KOF Index of Globalisation“ Zurich, 2010. < <http://globalization.kof.ethz.ch> > [Žiūrėta 2010 10 31].

² Švietimo ir mokslo ministerija, Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo OECD PISA 2009 metų ataskaita, 2010. < http://www.nec.lt/failai/1810_PISA_Rezultatai.pdf > [Žiūrėta 2010 10 31].

4. Asmens kūrybingumui ugdyti svarbi ne tik mokymo programų kokybė, bet ir jį supanti fizinė aplinka.³ Švietimo įstaigose reikia sukurti kūrybingumui palankią aplinką, kur galimybių mokyti neribotą menka materialinė bazė. Pažymėtina, kad praktinių įgūdžių tobulinimo bazė yra ypač svarbi aukštesniųjų gebėjimų ugdymui. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, 2010 metais tik 4 proc. gimnazijų ir vidurinių mokyklų turėjo modernias gamtamokslines laboratorijas. Be to, Lietuvos mokyklos, palyginti su OECD šalių vidurkiu, ypač prastai aprūpintos garso ir vaizdo ištekliais bei mokymui skirta kompiuterių programine įranga.⁴

5. Kūrybingos ir atsakingos asmenybės formavimuisi ypatingą reikšmę turi šeimos aplinka. Šiuo metu Lietuvoje vaikai jaučiasi nelaimingiausi Europoje.⁵ Daug vaikų auga socialinės rizikos šeimose – 2009 metų duomenimis, tokiose šeimose augo 24 222 vaikai (tai sudaro 3,7 proc. visų vaikų).⁶ Šeimose, auginančiose vaikus, daugiau nei trečdalis išlaidų skiriama maistui ir gėrimams, o švietimui, poilsiui ir kultūrai vidutiniškai skiriama 38,7 lito, arba 5,7 proc. visų šeimos ūkio vartojimo išlaidų (atskirai švietimui skiriama tik 0,9 proc.).⁷ Šeimos aplinkos problemas atspindi ir tėvų užimtumo didėjimas, kartų solidarumo mažėjimas, žema tarpusavio santykių kultūra, kurią rodo gausėjantys šeiminiai konfliktai. Visa tai lemia poreikį visuomenėje sukurti tokias sąlygas, kurios leistų vystytis darniai šeimai, galinčiai daug daugiau dėmesio skirti asmenybės ugdymui.

6. Šalies pažangos kūrimo procese ypač svarbus visuomenės veiklumas, pasireiškiantis per visuomenės savivaldumą ir pilietinį aktyvumą. Šiuos elementus geriausiai atskleidžia ir įvertina Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas.⁸ Indekso apskaičiavimo tyrimo rezultatai rodo, kad per 4 paskutinius metus visuomenės pilietinė galia nors ir nežymiai, bet tendencingai augo. Tačiau ji tebėra nepakankama, o šalies gyventojų pilietinis pajėgumas – menkas. Lietuvos visuomenės pilietinės galios 2010 metų indeksas yra tik 35,5 balo iš 100 galimų.

7. Veiklios visuomenės formavimuisi didelę įtaką turi dalyvavimas bendruomenės gyvenime. 2010 metais vietos bendruomenių veikloje dalyvavo 34 proc. visuomenės narių, o visuomeninių organizacijų ar judėjimų veikloje – tik 11 proc.⁹ Atkreiptinas dėmesys, kad vietos bendruomenių veikloje dalyvauja mažesnė dalis jaunimo (2010 metais joje dalyvavo 26 proc. jaunuolių). Jaunimo visuomeninio aktyvumo problemą atspindi ir atlikti 16–24 metų asmenų visuomeninio aktyvumo tyrimai. 2009 metais atlikto tyrimo duomenimis, tik 45 proc. tiriamojo amžiaus jaunuolių yra aktyvūs, t. y. dalyvauja bent vienoje organizacijoje ar savivaldos institucijų veikloje.¹⁰

³ Švietimo ir mokslo ministerija, Kūrybiškumo (ne)ugdymas mokykloje, 2009.

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/kurybiskumo%20ugdymas.pdf> [Žiūrėta 2010 10 31].

⁴ Švietimo ir mokslo ministerija, Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo OECD PISA 2009 metų ataskaita, 2010.

<http://www.nec.lt/failai/1810_PISA_Rezultatai.pdf> [Žiūrėta 2010 10 31].

⁵ Unicef.

⁶ Statistikos departamentas, Statistinės informacijos apie vaikus rodikliai, 2010.

<<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1878>> [Žiūrėta 2010 10 31].

⁷ Statistikos departamentas, Gyventojai ir socialinė statistika, 2008.

⁸ Pilietinės visuomenės institutas, Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas, 2010.

<<http://www.civitas.lt/lt/?pid=74&id=78>> [Žiūrėta 2010 10 31].

⁹ Pilietinės visuomenės institutas, Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas, 2010.

<<http://www.civitas.lt/lt/?pid=74&id=78>> [Žiūrėta 2010 10 31].

¹⁰ Švietimo ir mokslo ministerija, Visuomeniškai aktyvūs 16–24 metų asmenys, Vilnius, 2009.

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai_sb.htm> [Žiūrėta 2010 10 31].

8. Viešoji ir kultūrinė erdvė gali daryti didelį postūmį visuomenės vystymosi procesams ir ypač kūrybingumo ugdymui. Vis dėlto viešojoje erdvėje vyraujančios nuostatos nėra tam palankios – nepakanka atvirumo ir tolerancijos kitokiam požiūriui ir nestandartiniam mąstymui, pagarbos kuriančiam asmeniui, žiniasklaidoje vyrauja negatyvizmas, trūksta analitiškumo. Visuomenėje kaip svarbiausios vertybės išskiriamos žmogaus teisės, pagarba žmogaus gyvenimui ir taika, tuo tarpu tolerancijai, solidarumui ir savirealizacijai suteikiama daug mažesnė reikšmė – kaip svarbias vertybes nurodė mažiau nei 16 proc. Lietuvos gyventojų.¹¹ Be to, pažymėtina, kad didelė visuomenės dalis nedalyvauja jokiaje kūrybinėje meninėje veikloje – net 56 proc. visuomenės narių nedalyvauja jokiaje su kultūra susijusioje veikloje, o Europos Sąjungos vidurkis yra 38 proc.¹² Dalyvavimo kultūriniame gyvenime problemas rodo ir namų ūkių išlaidų kultūrai dydis. Europos Sąjungoje (be naujųjų valstybių narių) namų ūkių išlaidos kultūrai vidutiniškai sudaro 4,5 proc., tuo tarpu Lietuvoje – 2,7 proc. visų išlaidų.¹³ Atkreiptinas dėmesys, kad Skandinavijos šalys išleidžia dvigubai daugiau, pvz., išlaidos kultūrai Danijoje siekia 5,8 proc., Švedijoje – 5,6 proc., Suomijoje – 5,1 proc.

9. Visuomenės solidarumui sustiprinti labai svarbus yra kultūrinės ir politinės tapatybės veiksnys. Visuomenės dalis, kuri labai didžiuotųsi Lietuvos pilietybe, yra ypač maža. Šalies pilietybe labai didžiuojasi tik 23 proc. visuomenės, tuo tarpu Europos Sąjungos vidurkis – 46 proc.¹⁴ Šie duomenys atspindi poreikį spręsti tapatybės įtvirtinimo visuomenėje klausimus. Siekiant paskatinti visuomenės pokyčius, reikalingus vizijai įgyvendinti, taip pat labai svarbi visuomenės narių tarpusavio bendrystė. Stiprų visuomenės tarpusavio ryšį geriausiai gali atspindėti visų visuomenės narių įsitraukimo į viešąjį gyvenimą lygis. Vis dėlto pasaulio lietuviai, gyvenantys užsienio valstybėse, nepakankamai aktyviai dalyvauja Lietuvos viešajame gyvenime. Atsižvelgiant į didelę užsienyje gyvenančių lietuvių dalį ir emigracijos procesus, būtina sukurti palankias sąlygas išvykusiems asmenims dalyvauti ne tik politiniame ar socialiniame šalies gyvenime, bet ir ekonominiuose procesuose. Kita vertus, labai svarbu į šalies gyvenimą įtraukti ne tik pasaulio lietuvius, bet ir užsienio valstybių piliečius, norinčius prisidėti prie Lietuvos interesų įgyvendinimo.

Sumani ekonomika

10. Siekiant konkuruoti pasaulyje ir kurti didelę pridėtinę vertę, ypač svarbu, kad ekonomika gebėtų prisitaikyti prie pasaulinių procesų ir būtų panaudojamas visuomenės kūrybingumo potencialas. Lietuvos ekonomika pasižymi atvirumu kitoms rinkoms – pagal integracijos į tarptautines rinkas laipsnį (tiesioginių užsienio investicijų į šalį ir iš šalies vertė procentais nuo BVP) mūsų integracijos intensyvumas vertinamas 2,3 proc., o Europos Sąjungos vidurkis – 2,2 proc.¹⁵ Turime nemažai privalumų, reikalingų inovatyvumui plėtoti – pirmajame pagal plačiajuosčio interneto kokybę, turime tankiausią Europos Sąjungoje viešųjų interneto prieigos

¹¹ Eurobarometer, „Values of europeans“, 2008.

<http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb69/eb69_values_en.pdf> [Žiūrėta 2010 10 31].

¹² Eurobarometer, „European cultural values“, Involvement in artistic activities, 2007.

<http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc958_en.pdf> [Žiūrėta 2010 10 31].

¹³ Eurostat, Cultural statistics, [Average annual cultural expenditure per household](#).

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/culture/documents/AVERAGE_ANNUAL_CULTURAL_EXPEN_DITURE_PER_HOUSEHOLD.pdf> [Žiūrėta 2010 10 31].

¹⁴ Europos vertybių tyrimas, 2008 m.

¹⁵ Eurostat, Globalisation Indicators, 2010, <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/globalisation/indicators>> [Žiūrėta 2010 10 31].

taškų tinklą. Lietuva išlaiko pirmaujančias pozicijas Europoje pagal šviesolaidinio ryšio naudojimą. „FTTH Council Europe“ duomenimis, nuolat plečiant šviesolaidžio tinklo linijas ir sparčiai augant vartotojų skaičiui, Lietuva tebėra reitingo viršūnėje ir lenkia tokias šviesolaidinio ryšio namų ūkių rinkas kaip Švedijos ir Norvegijos. Europos Sąjungoje taip pat esame lyderiai ir pagal 2 užsienio kalbų mokėjimą. Tačiau šalies bendrai ekonomikai stinga kūrybingumo – pagal suminį inovatyvumo indeksą užimame tik 25 vietą Europos Sąjungoje (Danija, Suomija ir Švedija yra inovacijų lyderės).¹⁶ Taigi, siekdami įgauti didesnę konkurencinę pranašumą, turime išnaudoti ekonomikos atvirumą, jį dar labiau padidinti ir ypatingą reikšmę skirti kūrybinio potencialo didinimui. Be to, nors formalūs rodikliai ir strateginiai dokumentai rodo nemažą Lietuvos ekonomikos atvirumą, kasdienėje veikloje tiek steigiant verslą apskritai (įeinant į rinką naujiems žaidėjams), tiek ir į Lietuvą atvykstant investuotojams, atvežant prekes ir paslaugas susiduriama su įvairiais apribojimais, dažniausiai biurokratinėmis procedūromis ir netarifinėmis prekybos kliūtimis, kurios mažina ekonomikos lankstumą, konkurencingumo didėjimą bei kūrybinio potencialo panaudojimą. Lietuvos pozicija dėl Europos Sąjungos išorės prekybos politikos priemonių dažnai yra artimesnė protekcionistinei Pietų Europos šalių nei Šiaurės valstybių pozicijai, o tai taip pat rodo, jog deklaruojamas ekonominis atvirumas dažnai tėra nuo konkrečių praktinių sprendimų nutolusios retorikos išraiška. Šio atotrūkio mažinimas, be kurio sunku tikėtis didesnių inovacijų ir konkurencingumo, yra vienas iš svarbiausių ne tik ilgalaikės strategijos, bet ir kasdienės veiklos uždavinių. Biurokratinių kliūčių steigti verslą, pradėti veiklą, investuoti ir siūlyti paslaugas mažinimas yra neatidėliotinas prioritetas, kuriam valstybės institucijos privalo skirti dėmesį jau dabar ir aiškiai parodyti, jog čia galima pasiekti rezultatų.

11. Šalies ekonomikos būklę ir pagrindinius ją lemiančius veiksnius atspindi Pasaulio ekonomikos forumo kasmet atliekamas pasaulio šalių konkurencingumo tyrimas ir apskaičiuojamas bendrasis konkurencingumo indeksas.¹⁷ Lietuvos situacija palankiai vertinama tokiose srityse kaip aukštasis mokslas ir profesinis mokymas, infrastruktūra, technologinė parengtis. Tačiau tokie rodikliai kaip bendra mokslo kokybė, vadovų rengimo kokybė ir darbuotojų mokymas nėra vertinami gerai. Situacija srityse, kurios atspindi, kaip sugebame pasinaudoti turimais privalumais, irgi nėra gera – paslaugų ir prekių rinkos veiksmingumas, finansų rinkos plėtra, rinkos dydis vertinami prastai. Atskirų rodiklių reikšmių minėtose srityse analizė parodė, kad tam taip pat turi įtakos veiksniai, susiję su verslo aplinka.

12. Palanki verslui aplinka yra vienas iš esminių veiksnių, lemiančių sumanios ekonomikos, kuri būtų grindžiama žiniomis ir verslumu, plėtrą. Viena iš svarbiausių palankios verslo aplinkos sąlygų yra maža valstybės reguliavimo našta. Reguliavimo našta dažniausiai pasireiškia pertekliniu reglamentavimu, kuris sudaro kliūtis pradėti ar plėtoti verslą, reaguoti į aplinkos pokyčius, keisti verslo kryptis ir pan. Pagal valstybės reguliavimo naštos rodiklį Lietuva užima tik 20 vietą Europos Sąjungoje, tuo tarpu pirmos trys Europos Sąjungos šalys yra Estija, Suomija ir Švedija.¹⁸

13. Verslo aplinkai taip pat svarbios sąlygos, turinčios įtakos finansiniams srautams: viena vertus, tai verslo finansavimo prieinamumas, kita vertus, – mokestinė aplinka. Šių verslo aplinkos sąlygų

¹⁶ European Commission, Innovation Union Scoreboard, 2010, <<http://www.proinno-europe.eu/inno-metrics/page/innovation-union-scoreboard-2010>> [Žiūrėta 2010 10 31].

¹⁷ Pasaulio ekonomikos forumas, Globalaus konkurencingumo ataskaita 2010–2011, <<http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>> [Žiūrėta 2010 10 31].

¹⁸ Ten pat.

tinkamumą rodo konkurencingumo indekso dalys, susijusios su apmokestinimo aprėptimi ir finansinėmis paslaugomis. Pagal apmokestinimo aprėpties ir efektyvumo rodiklį užimame 22 vietą Europos Sąjungoje (Estija pagal šį rodiklį užima 2 vietą). Pagal finansinių paslaugų naudingumą ir finansinių šaltinių įvairumo kriterijų užimame 22 vietą Europos Sąjungoje, o pagal jų įperkumą – 19 vietą. Pagal šiuos parametrus pirmaujančias pozicijas Europos Sąjungoje užima Skandinavijos šalys, be jų, taip pat reikėtų išskirti ir Didžiąją Britaniją, kuri atitinkamai užima 2 ir 3 vietas.¹⁹

14. Ekonomikos plėtrai didelę įtaką turi kryptingas verslo, mokslo, valdžios institucijų bendradarbiavimas šalies viduje siekiant bendrų tikslų. Ekonomikos konkurencingumui pasaulio mastu ypač svarbu ne tik efektyviai pasinaudoti turimais šalies ištekliais, bet ir integruotis į pasaulines vertės kūrimo grandines. Šiuos tiek vidinio, tiek ir pasaulinio integralumo aspektus taip pat atskleidžia konkurencingumo indeksas. Pagal universitetų ir verslo bendradarbiavimo rodiklį užimame 14 vietą Europos Sąjungoje, o pagal įsitraukimo į pasaulinę vertės kūrimo grandinę rodiklį – 16 vietą.²⁰ 2009 metais didžiausią mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) išlaidų dalį pagal finansavimo šaltinius sudarė valdžios lėšos – 54 proc., verslo įmonių lėšos – 21 proc., užsienio lėšos – 13,1 proc., aukštojo mokslo ir ne pelno institucijų lėšos – 11,9 proc. Valdžios ir aukštojo mokslo sektoriuose išlaidų MTEP lygis Lietuvoje (2009 metais – 0,64 proc. BVP) atitinka Europos Sąjungos šalių vidurkį, tačiau išlaidų MTEP verslo sektoriuje lygis išlieka žemas (2009 metais – 0,2 proc. BVP). Nepakankamos investicijos, ypač privataus sektoriaus, į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą yra labai svarbus veiksnys, lemiantis santykinai žemą inovatyvumo lygį. Taigi šalies ekonomikos integralumo lygis parodo, kad esame Europos Sąjungos vidutiniškai, todėl turime glaudžiau bendradarbiauti tarpusavyje ir stipriau įsitraukti į pasaulinius vertės kūrimo procesus.

15. Darniai šalies plėtrai svarbią reikšmę turi net tik visuomenės, bet ir ekonomikos atsakingumas, kai verslas prisiima socialinę atsakomybę ir už bendruomenės ar šalies raidos procesus. Lietuvoje verslo socialinė atsakomybė nėra įprastas reiškinys, ji daugiau pasireiškia per pavienes atskirų organizacijų iniciatyvas, pvz., šeimos tarpusavio santykių stiprinimo, vaikų ir jaunimo socialinių problemų sprendimo, gabių ir talentingų vaikų ugdymo srityse.

Sumanus valdymas

16. Kūrybingumas, atvirumas ir atsakomybė yra ne tik vertybinės nuostatos, kuriomis turi būti vadovojamasi priimant strateginius sprendimus viešojoje politikoje, – pats valdymas turi būti kūrybingas, atviras ir atsakingas. Pasaulio banko užsakymu apskaičiuoto valdžios efektyvumo rodiklio, kuriuo matuojama viešosios politikos, viešųjų paslaugų ir valstybės tarnybos kokybė, duomenimis, Lietuva nėra vertinama gerai – užimame 21 vietą Europos Sąjungoje (pirmaujančios šalys – Danija, Suomija ir Švedija).²¹ Šie aspektai ir ypač viešųjų paslaugų kokybė yra vieni svarbiausių atsakingos valdžios veiksnių. Tai, kaip atsakingai dirba valdžios institucijos, atspindi ir gyventojų pasitikėjimo šalies institucijomis lygis. 2010 metais valstybės ir savivaldybės institucijomis ir įstaigomis pasitikėjo 46 proc. gyventojų. Šie duomenys rodo, kad valdžia turi būti atsakingesnė ir kryptingai gerinti savo teikiamų paslaugų kokybę.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Ten pat.

²¹ World Bank, The Worldwide Governance Indicators Project, <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>> [Žiūrėta 2010 10 31].

17. Sparčiai keičiantis aplinkai ir augant visuomenės savivaldumui, turi keistis ir valdymo modelis – valdžia turi tapti atvira ir bendradarbiauti su piliečiais. Turi keistis valdžios vaidmuo pereinant nuo įgyvendintojo prie organizatoriaus ir koordinatoriaus, viešosios paslaugos turi būti teikiamos kartu su piliečiais, privačiuoju sektoriumi, vietos bendruomenėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Šiandien valdžia reguliuoja labai daug visuomeninio gyvenimo sričių, todėl daugelis piliečių yra pripratę tikėtis, kad valdžia už juos išspręs visas problemas ir atsakys į visus klausimus. Tik 33 proc. visuomenės narių mano, kad valdžia per daug kišasi į jų gyvenimą, o tai vienas iš žemiausių rodiklių Europos Sąjungoje (dauguma Europos Sąjungos piliečių mano, kad valdžia per daug reguliuoja, vidurkis – 58 proc.).²² Tokia situacija turi keistis, kartu su visuomenės branda valdžia turi mažinti savo intervencijos sritis ir sudaryti sąlygas piliečiams ir bendruomenėms patiems spręsti, kaip įveikti sunkumus, siekti savo keliamų tikslų. Reikia persikirstyti valdžios galias iš valdžios institucijų žmonėms ir bendruomenėms, suteikti jiems įgaliojimus veikti kartu.

18. Vienas iš svarbiausių aspektų, susijusių su visuomenės dalyvavimu, yra realus piliečių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus, neapsiribojant tik informavimu ir konsultavimu. Bendradarbiaujant su privačiu sektoriumi, labai svarbu įtraukti jį į viešųjų paslaugų teikimą. Šiuo metu visuomenės dalyvavimui viešajame valdymo procesuose skiriama nemažai dėmesio – piliečius įtraukti numatoma per geresnio reglamentavimo iniciatyvas, įgyvendinami konkretūs viešojo ir privataus sektorių partnerystės bandomieji sveikatos apsaugos, švietimo, transporto, socialinio būsto, visuomenės apsaugos ir viešosios tvarkos sričių projektai. Taip pat parengta viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis įvertinimo metodika, skatinamas nuolatinis vartotojų nuomonės tyrimas, institucijoms į savo strateginius veiklos planus rekomenduojama įsitraukti paslaugų vartotojų pasitenkinimo pokyčius atspindinčius kriterijus. Vis dėlto tai daugiau atskiros iniciatyvos, o siekiant nuoseklaus atvirumo valdžioje, reikia sisteminių pokyčių.

19. Vietos bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas tvarkant viešuosius reikalus nėra pakankamas. Tam yra nemažai priežasčių – bendruomenėms ir nevyriausybiniams organizacijoms trūksta stabilų finansavimo šaltinių, jų įvairovės, neretai stinga ir gebėjimų, nėra aiškių bendradarbiavimo su valstybe mechanizmų, palankios teisinės aplinkos ir panašiai. Savivaldžių vietos bendruomenių ir savarankiškų nevyriausybinių organizacijų plėtrai labai svarbu suteikti įgaliojimus veikti ir sudaryti tinkamas sąlygas siekti iškeltų tikslų. Todėl nuoseklus viešųjų paslaugų teikimo funkcijų perdavimas šioms organizacijoms yra vienas iš esminių postūmių valdymo pokyčiams inicijuoti. Pažymėtina, kad šiuo metu tik pavienės savivaldybės įtraukia vietos bendruomenes ar nevyriausybinės organizacijas į viešųjų paslaugų teikimą, dauguma bendruomeninių organizacijų plėtoja tik kultūrinę veiklą ir neįsitraukia į kitų aktualių problemų sprendimą.

20. Viešajame valdyme svarbi valdymo kultūros kaita – pats valdymas turi būti pažangus ir orientuotas į rezultatus, o valdymo sprendimai turi būti priimami kryptingai, kuo platesniu sutarimu, pagrįstai ir įgyvendinami su kuo mažesnėmis sąnaudomis. Viešojo sektoriaus efektyvumo klausimui šiuo metu skiriama labai daug dėmesio – atliekamos Vyriausybei atskaitingų institucijų valdymo efektyvumo analizės, ministerijų kasmet prašoma įvertinti savo veiklą, išskirti prioritėtines valdymo

²² Eurobarometer, European Values Survey, 2008.

<http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb69/eb69_values_en.pdf> [Žiūrėta 2010 10 31].

efektyvumo didinimo kryptis ir panašiai. Tačiau sisteminiams pokyčiams svarbus „vertės už pinigus“ koncepcijos įgyvendinimas visose veiklos srityse – tiek teikiant paslaugas, tiek optimizuojant veiklą. Valdžios institucijos taip pat ypatingą dėmesį skiria į rezultatus orientuoto valdymo klausimams – tobulinamos veiklos stebėsenos, programų vertinimo ir funkcijų analizės, poveikio vertinimo sistemos. Vis dėlto didžiausias iššūkis tebėra informacijos apie pasiektus rezultatus (veiklos vykdymą) naudojimas valdymo sprendimams priimti, t. y. valdymas turi būti grindžiamas įrodymais.

21. Svarbiausių viešųjų paslaugų, tokių kaip sveikatos apsauga, švietimas ar socialinė apsauga, kokybę atskiruose tyrimuose ar indeksuose vertinama nelabai palankiai. Pastaruoju metu politinėje darbotvarkėje šių paslaugų struktūrinėms reformoms skiriama nemažai dėmesio. Vis dėlto svarbu pažymėti, kad valdžios gebėjimas plačiai teikti paslaugas ir užtikrinti aukštą jų kokybę tiesiogiai priklauso nuo valdžios išlaidų dydžio. 2008 metais valdžios išlaidos sudarė 37,4 proc. BVP (Europos Sąjungos vidurkis – 46,9 proc., mažesnės išlaidos buvo tik Slovakijoje ir Liuksemburge). Kadangi Lietuvos valdžios išlaidos yra sąlygiškai mažos ir ribotos, būtina jas diferencijuoti, t. y. įvertinti teikiamų paslaugų atitiktį visuomenės poreikiams ir optimizuoti jų apimtį, rasti sutarimą dėl prioritetinių paslaugų, jų įperkamumo ir kokybės.

22. Prastą viešųjų paslaugų kokybę taip pat įtakoja nepakankama orientacija į paslaugų vartotojus ir menkas jų įtraukimas į teikiamų paslaugų tobulinimo procesus. Orientacijos į vartotojus trūkumą parodo 2010 metais atliktos viešojo administravimo institucijų apklausos dėl kokybės vadybos metodų taikymo duomenys.²³ Apklausos duomenimis net 55 proc. apklaustų institucijų nevykdė jokių paslaugų vartotojų apklausų dėl paslaugų kokybės, o 24 proc. institucijų net neplanuoja jų atlikti artimiausiu metu. Šią problemą taip pat iliustruoja gyventojų apklausos apie valstybės ir savivaldybės įstaigas rezultatai.²⁴ 2010 metais tik 10 proc. apklaustų besikreipusių į institucijas respondentų buvo paprašyta įvertinti teikiamas paslaugas – kai tuo tarpu net 90 proc. apklaustųjų niekas neklausė apie pasitenkinimą aptarnavimo kokybe.

23. Lietuvos valstybės tarnyba vis dar per daug orientuota į veiklos procesus ir teisinį jų reglamentavimą. Šiandienos valstybės tarnybai, ypač vadovaujančiai valstybės tarnybos daliai, būdingas sektorinis ir gana siauras požiūris į valstybės valdymą – sunku peržengti konkretaus sektoriaus barjerą ir užtikrinti vienos Vyriausybės principą. Dabartinė sistema nesudaro pakankamai galimybių vadovaujančių tarnautojų lyderiavimo-vadovavimo kompetencijai ir profesionalumui ugdyti. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, galima pagrįstai teigti, kad, siekiant veiksmingai ir lanksčiai reaguoti į sparčius globalios aplinkos pasikeitimus ir ekonomikos iššūkius, Lietuvos valstybės tarnybai būtini sisteminiai ir neatidėliotini pokyčiai.

Remiantis atlikta sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo apžvalga, galima teigti, kad, siekiant sėkmingos visuomenės kaitos, labai svarbu inicijuoti pokyčius pagrindinėje aplinkoje, kurioje ugdoma asmenybė – šeimoje, švietimo sistemoje, bendruomenėje, viešojoje ir kultūrinėje erdvėje. Taip pat labai svarbūs susitelkimo ir bendradarbiavimo, savęs suvokimo – tapatumo ir tarpusavio bendrystės aspektai, rodantys asmens santykį su kitais

²³ Vidaus reikalų ministerija, 2011, Kokybės vadybos metodų taikymo Lietuvos viešojo administravimo institucijose/įstaigose stebėsenos tyrimas.

²⁴ Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos gyventojų apklausa apie pasitikėjimą valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstagomis, <<http://www.vakokybe.lt/index.php?id=307>> [Žiūrėta 2010 10 31].

asmenimis ir pačios visuomenės ryšius. Ugdant sumanią visuomenę, turi keistis ir ekonomika. Pagrindinės ekonomikos plėtros kryptys turi būti susijusios su verslo aplinkos pokyčiais ir integralumo bei socialinės atsakomybės klausimais. Tik tuomet ekonomika gebės pasinaudoti visuomenės kūrybingumu ir jo pagrindu kurti didelę pridėtinę vertę. Visuomenės ir ekonomikos kaitos procesus gali paskatinti tik valdymas, kuris remiasi pažangos vertybinėmis nuostatomis. Tam reikia pokyčių viešųjų paslaugų teikimo, bendradarbiavimo su piliečiais, verslu, vietos bendruomenėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis ir viešojo valdymo kultūros srityse.

2 PRIEDAS. STRATEGIJOS PAŽANGOS RODIKLIAI

RODIKLIAI	REIKŠMĖ		VIETA (REIKŠMĖ)		
	ES27 VIDURKIS	LT	2009 / 2010 m.	2020 m.	2030 m.
VIZIJOS ĮGYVENDINIMO RODIKLIAI					
Gyvenimo kokybės indeksas „International Living“ 2011	71 balas iš 100	68 balai iš 100	23 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Laimės indeksas Gallup World Poll tyrimas (apibendrinti 2005–2009 duomenys)	39 proc. („laimingų žmonių“)	25 proc.	20 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Pasaulio konkurencingumo indeksas Pasaulio ekonomikos forumas 2010–2011	4,7	4,3	19 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Demokratijos indeksas Economist Intelligence Unit 2010	8,004	7,24	21 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Suminis inovatyvumo indeksas Inovacijų Sąjungos švieslentė 2010 (2009 m. duomenys)	0,516	0,227	25 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Globalizacijos indeksas KOF Globalisation index 2010	83,3	74,73	25 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
SUMANI VISUOMENĖ					
Visuomenės dalis, mananti, kad vaizduotė yra viena iš svarbiausių savybių, kurią vaikas turi įgyti namuose Europos vertybių tyrimas 2008	21 proc.	6 proc.	6 proc.	20 proc.	30 proc.

RODIKLIAI	REIKŠMĖ		VIETA (REIKŠMĖ)		
	ES27 VIDURKIS	LT	2009 / 2010 m.	2020 m.	2030 m.
Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) mokymosi pasiekimų lygmenį, dalis Tarpautinis penkiolikmečių tyrimas (PISA), OECD 2009	54,5 proc. (dalyvavo 25 šalys)	skaitymas – 45,6 matematika – 47,7 gamtos mokslai – 54,1	23 vieta ES: skaitymas – 45,6 matematika – 47,7 gamtos mokslai – 54,1	bent 50 proc. visoms sritims	bent 55 proc. visoms sritims
Aukštųjų mokyklų reitingai Akademiniis pasaulio universitetų reitingas (ARWU)	–	–	nė vienas Lietuvos universitetas nepatenka į geriausiųjų pasaulio universitetų 500-ką	bent vienas Lietuvos universitetas tarp 500 geriausiųjų pasaulio universitetų	bent vienas Lietuvos universitetas tarp 300 geriausiųjų pasaulio universitetų
30–34 m. asmenų, baigusiu aukštąjį ar jam prilygintą mokslą, skaičius Eurostat 2009	32,3 proc.	40,6 proc.	10 vieta ES	ne žemesnė nei 7 vieta ES	ne žemesnė nei 5 vieta ES
Mokymasis visą gyvenimą Eurostat 2009	9,3 proc.	4,5 proc.	22 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą, dalis Kultūros ministerija	–	46 proc.	46 proc.	60 proc.	70 proc.
Pilietinės galios indeksas Pilietinės galios indeksas, Pilietinės visuomenės institutas 2010	–	35,5 balo	35,5 balo	50 balų	60 balų
Visuomenės dalis, kuri labai didžiuojasi savo šalies tapatybe Europos vertybių tyrimas 2008	46 proc.	23 proc.	23 proc.	50 proc.	60 proc.
Pajamų pasiskirstymo koeficientas	4,9	6,3	25 vieta ES	ne aukštesnis nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 15 vieta ES

RODIKLIAI	REIKŠMĖ		VIETA (REIKŠMĖ)		
	ES27 VIDURKIS	LT	2009 / 2010 m.	2020 m.	2030 m.
(S80/S20) Eurostat 2009					
SUMANI EKONOMIKA					
Verslo aplinkos indeksas Doing business 2010	–	–	23 vieta ES	ne žemesnė nei 5 vieta ES	pirma vieta tarp Šiaurės – Baltijos valstybių regiono šalių
Bendras vidaus produktas (BVP) vienam gyventojui, perkamosios galios standartais Eurostat	100 proc.	55 proc.	24 vieta ES	Ne žemiau nei ES vidurkis	Ne žemesnė nei 10 vieta ES
Integracijos į užsienio rinkas indeksas Eurostat 2009	2,1 balo	0,5 balo	23 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Naujų įmonių proc. nuo bendro įmonių skaičiaus The World's Business School INSEAD 2009–2010	2,07 proc.	1,59 proc.	18 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Verslo išlaidos MTEP (BVP procentais) Eurostat 2009	1,25 proc.	0,2 proc.	19 vieta ES	0,8 proc.	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Išduotų patentų skaičius 100 tūkst. gyventojų The World's Business School INSEAD (2009–2010)	1,9	1,04	26 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Universitetų ir verslo bendradarbiavimas Pasaulio ekonomikos forumas, 2010	4,34 balo	4,2 balo	14 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES

RODIKLIAI	REIKŠMĖ		VIETA (REIKŠMĖ)		
	ES27 VIDURKIS	LT	2009 / 2010 m.	2020 m.	2030 m.
Įmonių, dalyvaujančių tarptautiniuose inovaciniuose projektuose, skaičius Eurostat 2008	793,5	369	14 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
SUMANUS VALDYMAS					
Valdymo efektyvumo indeksas The World's Business School INSEAD 2009–2010	1,16	0,72	21 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Aukšta reglamentavimo kokybė The World's Business School INSEAD 2009–2010	5,97 balo	5,77 balo	17 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES
Pasitikėjimas šalies institucijomis (pasitikinčių policija, valstybės taryba, parlamentu ir Vyriausybe vidurkis) Europos vertybių tyrimas 2008	46	30 proc.	30 proc.	45 proc.	55 proc.
Elektroniniu būdu teikiamų paslaugų dalis Eurostat 2009	27,5 proc.	17,7 proc.	22 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	visos paslaugos teikiamos ir elektroniniu būdu
Korupcijos suvokimo indeksas (Transparency International) Corruption Preseption Index 2010	–	5,0 balai	20 vieta ES	ne žemesnė nei ES vidurkis	ne žemesnė nei 10 vieta ES

3 PRIEDAS. STRATEGIJOS RENGIMO PROCESAS

1. Strategija siekiama kuo platesnio visuomenės sutarimo dėl šalies vizijos ir pažangos vertybinių nuostatų, todėl jos rengimo procesas organizuotas taip, kad jame galėtų dalyvauti kuo daugiau visuomenės atstovų ir socialinių partnerių.
2. Pagrindinis Strategijos rengėjas – plačioji visuomenė, kuri aktyviai dalyvavo visuose rengimo etapuose. Siekiant kuo daugiau įtraukti visuomenę jau pačioje Strategijos rengimo pradžioje, skirtinguose regionuose iniciuotos atviros diskusijos dėl Lietuvos vizijos kūrimo. Šalies regionuose veikė idėjų generavimo centrai, visoje Lietuvoje vyko nacionalinė idėjų diena, per visą Strategijos rengimo laiką veikė idėjų bankas (www.Lietuva2030.lt). Taip pat buvo paskelbta idėjų Lietuvai savaitė mokyklose, kurios metu mokiniai rašė esė apie Lietuvos ateitį, gabiausi šalies moksleiviai dalyvavo projekte „Moksleiviai – į Vyriausybę“ ir siūlė savo viziją. Lietuvos gyventojai ir visi pasaulio lietuviai savo nuomonę apie rengiamą Strategiją buvo kviečiami išsakyti paskelbtoje viešojoje konsultacijoje (www.lrv.lt).
3. Strategijos rengimo procesui vadovavo Valstybės pažangos taryba, į kurią susibūrė žinomi verslo, kultūros, meno, mokslo ir visuomenės veikėjai kartu su Vyriausybės ir Prezidentūros atstovais. Valstybės pažangos taryba, analizavo ir įvertino teminių darbo grupių siūlymus ir visuomenės idėjas, parengė Strategijos projektą, kuris buvo plačiai diskutuojamas konsultacijų su visuomene ir viešų aptarimų su socialiniais partneriais etape. Valstybės pažangos taryba ne tik rinkosi į 7 oficialius posėdžius, bet ir dalyvavo visame Strategijos rengime nuo idėjų generavimo centrų iki radijo laidų, kuriose buvo pristatomas Strategijos projektas. Valstybės pažangos tarybos nariai aktyviai dalyvavo viešose diskusijose ir Strategijos projekto aptarimuose.
4. Esamos situacijos įvertinimui, visuomenės pateiktų idėjų analizei ir pasiūlymų gavimui, buvo suburtos teminės darbo grupės – „Kūrybinė visuomenė“, „Sumani ekonomika“ ir „Pilietinė visuomenė ir vertybės“. Šiose darbo grupėse savanoriškai dirbo nevyriausybinių organizacijų, akademinio pasaulio, verslo organizacijų ir ministerijų atstovai, taip pat nepriklausomi konsultantai ir ekspertai.
5. Siekiant konstruktyvaus dialogo su socialiniais ir ekonominiais partneriais organizuotos apskrito stalo diskusijos su Žinių ekonomikos forumu, akademinė bendruomenė, jaunimo ir moksleivių organizacijomis, Didžiosios Britanijos lietuvių bendruomenė, socialinių ekonominių partnerių asocijuotomis struktūromis, media ir verslo organizacijų atstovais. Projektas taip pat buvo aptariamas su pasaulio lietuviais Lietuvos diplomatinėse atstovybėse, organizuotos konsultacijos su nevyriausybėmis organizacijomis. Taip pat organizuoti vieši Strategijos projekto aptarimai 5 regionuose su vietos bendruomenės ir verslo atstovais, buvo rengiamas radijo laidų ciklas su Valstybės pažangos ir teminių darbo grupių nariais.
6. Visa susijusi informacija apie Strategijos rengimą yra skelbiame tinklapyje www.Lietuva2030.lt ir socialiniame tinklapyje facebook (www.facebook.com/Lietuva2030).

4 PRIEDAS. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

1. Strategijos įgyvendinimas – tai nuolatinis pažangos kūrimo procesas, kuriame iniciatyvos imasi Valstybės pažangos taryba ir aktyviai dalyvauja plačioji visuomenė. Strategijos įgyvendinimas turi būti dinamiškas visuomenei aktualių klausimų atžvilgiu ir skatinanti nuolatinį pažangos idėjų generavimo procesą. Atsižvelgdama į tai, Valstybės pažangos taryba inicijuos atvirą forumą „Lietuva2030“.

2. **Forumo „Lietuva2030“** įkūrimo tikslas – palaikyti nuolatinę diskusiją su visuomene dėl šalies raidos procesų, skatinant pažangos vertybinių nuostatų sklaidą ir telkiant idėjas, kaip geriau įgyvendinti šalies viziją. Forumo veikloje dalyvaus ir savo idėjomis dalinsis akademikai, verslininkai, kultūros atstovai ir kiti aktyvūs visuomenės veikėjai. Jame taip pat susiburs atskirose srityse daug pasiekę, galintys telkti aplink save mažesnius – teminius forumus, asmenys. Forumo „Lietuva2030“ bendri renginiai bus organizuojami ne rečiau kaip 2 kartus per metus, juose bus apibendrinami internetu vykstančio apsiikeitimo idėjomis rezultatai (www.Lietuva2030.lt).

3. **Valstybės pažangos taryba** ne tik komunikuos ir skatins pažangos idėjų svarstymą visuomenėje, bet ir imsis lyderystės forumo „Lietuva2030“ veikloje. Iš kitos pusės, Valstybės pažangos taryba atliks nepriklausomo arbitro vaidmenį vertinant Strategijos įgyvendinimo rezultatus ir teikiant pasiūlymus dėl svarbiausių pažangos darbų įgyvendinimo Vyriausybei. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, Valstybės pažangos tarybos sudėtis bus atnaujinama, siekiant į jos veiklą įtraukti aktyvius visuomenės (≈ 50 proc.), parlamentinių frakcijų (≈ 20 proc.) ir valdžios institucijų (≈ 30 proc.) atstovus. Valstybės pažangos taryba į posėdžius turės rinktis ne rečiau kaip kartą per 3 mėnesius.

4. Valstybės pažangos taryba reguliariai atliks Strategijos įgyvendinimo priežiūrą ir vykdys nuolatinę pasiektų rezultatų stebėseną. Ji vertins Strategijos iniciatyvų aktualumą ir kasmet jas peržiūrės. Valstybės pažangos taryba taip pat bus atsakinga už kasmetinių pažangos darbų sąrašo sudarymą, kurį teiks Vyriausybei svarstyti.

5. **Valstybės pažangos tarybos sekretoriatas** Ministro Pirmininko tarnyboje, bus atsakingas už Strategijos įgyvendinimo koordinavimą ir nuolatinę stebėseną valdžios institucijų lygmenyje. Sekretoriatas teiks Valstybės pažangos tarybai reikiamą pagalbą Strategijos priežiūros ir stebėsenos veiklai vykdyti. Jis taip pat aktyviai dalyvaus forumo „Lietuva2030“ veikloje, ypač didelį dėmesį skiriant diskusijų išvadų analizei ir pasiūlymų dėl jų įgyvendinimo teikimui.

6. Strategija bus įgyvendinama šiomis pagrindinėmis kryptimis (įgyvendinimo schema pateikiama 1 paveiksle, žr. žemiau):

- „greitomis pergalėmis“, kasmet Vyriausybei įsipareigojant įgyvendinti dešimt svarbiausių pažangos darbų;
- sistemingai įgyvendinant viziją per strateginio planavimo dokumentų sistemą (vidutinės ir trumpos trukmės planavimo dokumentus);
- tiesiogiai įtraukiant bendruomenės ir nevyriausybinės organizacijas.

7. **„Greitos pergalės – metiniai pažangos darbai“**. Valstybės pažangos taryba kasmet, atsižvelgdama į daromą pažangą ir esamą situaciją, išskirs dešimt esminių pažangos darbų, skirtų

svarbiausioms iniciatyvoms įgyvendinti. Metiniai pažangos darbai bus svarstomi bei diskutuojami ir forumo „Lietuva2030“ formatu.

8. Valstybės pažangos taryba teiks Vyriausybei pagrindinių pažangos darbų sąrašą, siūlydama juos įtraukti į kasmetinius Vyriausybės ar/ir ministrų prioritetus. Tokiu būdu Vyriausybės kasmetiniai prioritetai bus nukreipiami į Strategijos iniciatyvų įgyvendinimą ir užtikrins tuo metu aktualių veiklų, svarbių šalies pažangos skatinimui, įgyvendinimą.

9. **Sisteminis Strategijos įgyvendinimas.** Strategijoje apibrėžtos pažangos vertybinės nuostatos turės būti atspindimos visose viešosios politikos srityse, nustatant strateginius tikslus ar primant kitus svarbius valdymo sprendimus. Strategija bus įgyvendinama ir per strateginio planavimo dokumentų sistemą. Jai įgyvendinti bus parengta Nacionalinė pažangos programa, kurioje bus suplanuotas Europos Sąjungos finansinės paramos ir nacionalinių išteklių panaudojimas ilgalaikiams valstybės prioritetams pasiekti 2014 – 2020 m. Nacionalinės pažangos programos rengimą koordinuoja Finansų ministerija.

10. Kiekviena ministerija ar Vyriausybės įstaiga tiesiogiai dalyvaus Strategijos įgyvendinime – rengdamos savo strateginius veiklos planus institucijos turės vadovautis Strategijos nuostatomis ir užtikrinti Nacionalinės pažangos programos tikslų įgyvendinimą. Taigi Strategijos nuostatos turės tiesioginę įtaką institucijų veiklai.

11. Strategijos įgyvendinimo sėkmė bus vertinama stebint pažangos rodiklių, kurie tiesiogiai nurodo pagrindinius siekiamus rezultatus iki 2030 metų, pokyčius. Atsižvelgiant į tai, kad šis laikotarpis yra pakankamai ilgas ir siekiant užtikrinti sąsają su Europa 2020 strategijos įgyvendinimu, numatytos tarpinės rodiklių reikšmės – siekiami rezultatai iki 2020 metų.

12. 2020 metais numatomas išsamus tarpinis Strategijos vertinimas, kuriuo būtų siekiama tobulinti Strategijos įgyvendinimo procesą, gerinti pasiektus rezultatus. Strategijos ar atskirų jos dalių vertinimas gali būti inicijuojamas ir dažniau, siekiant įvertinti tuo metu aktualius jos įgyvendinimo aspektus, pvz., rezultatyvumą, naudingumą ar kai kurių kryptių tinkamumą ar tęstinumo poreikį.

13. Visuomenei ir Valstybės pažangos tarybai bus nuolat atsiskaitoma už šios Strategijos įgyvendinimą ir pažangą siekiant planuotų rezultatų. Informacija apie progresą įgyvendinant šią strategiją kasmet bus teikiama viešam svarstymui, kaip sudėtinė Vyriausybės veiklos ataskaitos, teikiamos Seimui, dalis. Ši ataskaita apims ir informaciją apie Vyriausybės veiklos prioritetų, tame tarpe ir metinių pažangos darbų, įgyvendinimo pažangą. Strategijos pažangos rodiklių švieslentę ir pažangos darbų įgyvendinimo rezultatus bus galima stebėti puslapyje www.Lietuva2030.lt.

14. **Bendruomenių ir nevyriausybių organizacijų tiesioginis dalyvavimas.** Į Strategijos įgyvendinimą siekiama kuo plačiau įtraukti plačiąją visuomenę ir įvairias jos grupes, didžiausią dėmesį skiriant bendruomenių ir nevyriausybių organizacijų dalyvavimui. Lietuvos visuomenė ir verslo organizacijos bus skatinamos savo darbais prisidėti prie pažangos kryptių įgyvendinimo. Daug gerų darbų siekiant šalies pažangos daroma jau šiandien, tokius gerosios patirties pavyzdžius galima rasti puslapyje www.Lietuva2030.lt.

1 paveikslas. Strategijos įgyvendinimo schema

